

Aftenposten Torsdag 4. mai 1995

8. mai

Bare krigsveteranenes dag?

Av Victor Hellern, Tønsberg

Noen historikere har slått til lyd for at 8. mai 1995 bare bør bli krigsveteranenes minnedag. Det er forbausende at historikere har så kort hukommelse. Det er visst behov for å minne om hva krigen 1939 til 1945 egentlig dreide seg om.

Krigen var kampen mot Adolf Hitlers nazi-regime og dette regimets ideologi. Professor Harald Ofstad har i boken «Vår forakt for svakhet. En analyse av nazismens normer og vurderinger» (1971) gitt en bred oversikt over nazismens vesen. Ofstad viser at nazi-Tyskland under Hitlers ledelse var anti-demokratisk og anti-parlamentarisk. Hitler så med forakt på de vestlige demokratier som valgte sine ledere nedenfra. I det nazistiske styret skulle ansvaret overtas av en som ikke var valgt nedenfra, men utvalgt ovenfra – fra «føreren». Denne utvalgte hadde ubetinget autoritet nedad og absolutt ansvar oppad. Med andre ord: blind lydighet og absolutt autoritet. Det var denne grunnregel som muliggjorde nazi-Tysklands myrderier.

Men en forutsetning var også nazismens forakt for humanistiske og kristne verdier. Den nazistiske ideologi lovpriste den kalde iakttagende holdning overfor motstandernes lidelser. Ideologien hadde frigjort seg fra humanismens «falske moral» og gått over til «naturens aristokratiske prinsipp». De nazistiske oppdragelsesinstitusjonene forsøkte å gi flest mulig barn og ungdom denne ideologi gjennom systematisk indoktrinering. Det var en slik ungdomsoppdragelse Vidkun Quisling ville innføre i Norge, men som lærerne og prestene greide å forhindre.

Hva var fundamentet for nazismens ideologi? Etter Harald Ofstads mening var nazismens viktigste prinsipp: Den sterkeste rasen skal herske over alle andre svakere raser og de svakere raser skal underkaste seg og *eventuelt ut-*

ryddes. Det er den sterkestes rett til å utrydde den svake. «Arierne» var utvalgt av forsynet til å herske over andre.

Kampen mot denne ideologi var det krigen 1939 til 1945 gjaldt. For motstanderne dreide alt seg om å beseire diktaturet og gjenopprette demokratiet som ga individet moralsk og politisk frihet, ytringsfrihet og pressefrihet. Det var dette frihetskampen gjaldt.

Og denne kamp må fortsette. For som Harald Ofstad viser i sin bok: Nazismen lever videre, ikke bare i den såkalte ny-nazisme som er skremmende nok. Men i våre vestlige demokratier og overalt i verden hvor den svake trækkes ned av den sterke.

Derfor er frigjøringsjubileet 8. mai ikke bare et minne for krigsveteranene. Dagen bør bli en påminnelse til oss som lever i dag – og ikke minst til ungdommen – om at den ideologi som nazismen representerer, alltid må bekjempes over alt hvor den viser seg, også når den ikler seg andre ord og uttrykk: Konkurransesamfunnet som knekker den svake, rasediskriminering hvor den svake undertrykkes, nasjonalisme som fremhever den sterkestes rett, konfliktløsning med vold.

Minnehøytideligheten den 8. mai må bli noe mer enn heltene som roper «det siste hurra». Det må bli en påminnelse om den evige kamp mot det Harald Ofstad kalte «nazismen i våre hjerter».